

Ana Alina Dumitrache

Spălarea banilor
Aspecte juridico-penale

Universul Juridic

București

-2013-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2013, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DUMITRACHE, ANA ALINA**

Spălarea banilor: aspecte juridico-penale /

Dumitrache Ana Alina - București: Universul Juridic,
2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-060-0

343.359.2

REDACȚIE:

tel./fax: **021.314.93.13**

tel.: **0732.320.666**

e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL

telefon: **021.314.93.15; 0726.990.184**

DISTRIBUȚIE:

tel./fax: **021.314.93.16**

e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

COMENZI ON-LINE,

CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15 %

Capitolul I

Spălarea banilor. Concept și etape

► 1. Noțiuni preliminare

Lato sensu, spălarea banilor presupune încercarea de a ascunde originea ilicită a produselor infracțiunilor și crearea unei aparențe de legalitate a acestora. Dar infractorii trebuie să își asigure folosința fondurilor obținute ilicit, altfel, ascunderea adevăratei origini a acestor fonduri este ineficientă.

Conexarea economiilor naționale la circuitele economice integrate, expresia sintetică a globalizării activităților economice, a avut ca efect mondializarea crimei organizate în domeniul afacerilor¹. Astfel, a apărut necesitatea „reciclării câștigurilor clandestine, caracterizate de un mod fraudulos de proveniență, prin disimularea originii acestor fonduri și integrarea lor ulterioară în economia oficială²”. Această modalitate este cunoscută sub denumirea de spălarea banilor, fenomen care vizează accesul la disponibilități bănești asupra cărora nu există suspiciuni referitoare la sursa de proveniență a acestora.

Importanța infracțiunii de spălare a banilor pentru infracțiunile generatoare de bani murdari este subliniată de autorul Chris Mathers, astfel: „De fiecare dată când este săvârșită o infracțiune care generează bani, infractorul se confruntă cu o problemă: cum să ascundă produsele infracțiunii? Acesta dorește să poată cheltui banii fără a fi depistat, iar pentru a face asta trebuie să curețe profiturile.³”

Pentru a cheltui banii murdari în mod liber, infractorii se vor asigura că orice legătură între activitățile infracționale și produsele acestora este ștearsă. De asemenea, aceștia vor căuta o justificare plauzibilă pentru o aparentă legalitate a banilor pe care îi dețin. Astfel,

¹ Hans Sjogren, Goran Skogh, *New Perspectives on Economic Crime*, Edward Elgar Publishing, UK, 2004, p. 4.

² Dragoș Pătroi, *Evaziune fiscală, între latura permisivă, aspectul contravențional și caracterul infracțional*, Ed. Economică, București, 2007, p. 219.

³ Chris Mathers, *Crime School: Money Laundering. True Crime Meets the Worlds of Business and Finance*, Firefly Books, New York, 2004, p. 21.

Înainte de a investi sau a transmite banii în circuitul economic legal, infractorii vor proceda la curățarea acestora¹.

Preocuparea și nevoia de a ascunde natura sau existența unor activități, sume de bani, proprietăți, a căror proveniență este ilicită sau cel puțin dubioasă, există din cele mai vechi timpuri, izvorul lor trebuind căutat cu sute de ani în urmă².

Având în vedere complexitatea operațiunilor și frecvența acestora caracteristice acelor timpuri, istoria consacră două practici în materia spălării banilor, respectiv: exploatarea regiunilor geografice care constituie adevărate refugii financiare sau *paradisuri fiscale* și utilizarea inteligentă a activităților bancare, de ascundere și transfer fraudulos a unor sume de bani a căror proveniență este ilicită.

Folosirea frauduloasă a activităților bancare a cunoscut o dezvoltare deosebită în Evul Mediu european, perioadă în care cămătăria fusese prohibită de biserica catolică. Această activitate era considerată atât o crimă, cât și un păcat de moarte. Din dorința de a-și păstra aceleași venituri prin practica dobânzilor mari, cămătarii și negustorii acelor timpuri au recurs la anumite metode de ascundere a diferențelor rezultate din sumele încasate și cele declarate. Aceste metode care reprezintă prefigurarea tehnicilor bancare moderne vizau dispariția dobânzilor mari cerute pentru împrumuturi, prin ascunderea existenței lor sau crearea unei aparențe a unui altfel de venit prin deghizarea naturii lui³.

Scopul acestor tehnici era de a induce în eroare autoritățile bisericești care urmăreau riguros prin informatori casele de bancă, bancherii, negustorii și practica dobânzilor.

Sintagma *spălarea banilor* apare în anul 1970, în contextul scandalului politic de amloare Watergate, în perioada administrației Nixon, când au fost transferate contribuții ilegale pentru campania electorală în statul Mexic, iar apoi banii au fost retrimiși în Statele Unite ale Americii prin intermediul unei companii din Miami. Această operațiune a fost denumită de ziarul Britain's Guardian „spălare”⁴.

¹ OECD - Organisation for Economic Cooperation and Development, *Money Laundering Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors*, OECD Publishing, Paris, 2009, p. 9.

² Valerică Nistor, *Drept financiar comunitar*, Ed. Fundației Academice Danubius, Galați, 2008, p. 298.

³ Mariana Negruș, *Plăți și garanții internaționale*, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 481.

⁴ Heinz Duthel, *The Professionals - Politic and Crime - International Moneylaundering*, Lulu.com Publisher, 2008, p. 37.

Există și opinii contrare privitoare la proveniența expresiei de spălare a banilor, în sensul că aceasta ar fi apărut pentru prima dată în perioada prohibiției din Statele Unite ale Americii, 1920 – 1933, perioadă în care a fost pus sub acuzație cunoscutul gangster Al Capone pentru spălare de bani¹. Pentru a spăla banii proveniți din activități de crimă organizată, Al Capone adoptase un sistem simplu de achiziționare a mașinilor de spălat, astfel amestecând veniturile obținute din contrabandă cu cele obținute legal².

Deși fapta de spălare a banilor are precedente istorice, aceasta a devenit infracțiune de sine stătătoare târziu, după anii 1980, când relația dintre fapta generatoare de bani murdari și actul propriu-zis de spălare a banilor a fost abordată diferit, conturându-se tendința ca însuși actul de spălare a banilor să fie considerat infracțiune, separat de fapta care a generat banii murdari. Această tendință apare întâi în Statele Unite ale Americii, în anul 1986, extinzându-se apoi în aproape toată lumea.

Corupția instituțiilor democratice, precum și subminarea antreprenoriatului sunt alimentate de puterea economică a grupurilor de crimă organizată.

Organizațiile criminale realizează sume colosale prin săvârșirea de acțiuni ilicite, venituri a căror valoare nu poate fi estimată, dar care constituie principala sursă financiară care sprijină structurile infracționale care utilizează activ latura legală a economiei pentru a se bucura de profiturile ilicite și pentru a le putea reinvesti.

Introducerea banilor murdari în circuitul financiar și de producție, la nivel național și internațional, aduce atingere activității participanților pe piața economică.

Numitorul comun al tuturor faptelor de crimă organizată, precum și al majorității infracțiunilor grave este dorința de obținere a unui profit financiar și material ilicit, ceea ce motivează grupările organizate să fie preocupate de mascarea, deghizarea, ascunderea, reciclarea sau

¹ Wouter Muller, Christian Kalin, John G. Goldsmith, *Anti – Money Laundering: International Law and Practice*, John Wiley and Sons Publisher, Chichester, England, 2007, p. 3; Nycholas Ryder, *Financial Crime in the 21st Century: Law and Policy*, Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, UK, 2011, p. 10.

² Kris Hinterseer, *Criminal finance: The political economy of money laundering in a comparative legal context*, Kluwer Law International, Netherlands, 2002, p. 34.

investirea acestui profit obținut din infracțiune, toate aceste operațiuni conducând la conferirea unei aparențe legale a veniturilor ilicite¹.

Crima organizată și formele sale de evoluție, precum criminalitatea organizată transnațională, terorismul și corupția sunt strâns legate de spălarea banilor, această infracțiune prezentând particularități deosebite pentru fiecare dintre acestea.

Considerăm relevantă în înțelegerea rolului spălării banilor pentru criminalitatea organizată definiția Biroului Federal de Investigații (FBI): crima organizată constă în săvârșirea de activități infracționale, în primul rând pentru a face bani și pentru a genera profit²; este bazată pe conspirație, pe frică și corupție și este motivată de obținerea de câștiguri³.

Globalizarea și evoluția tehnologiei au condus la o expansiune a activităților infracționale complexe peste granițele statelor, precum: cybercriminalitatea, spălarea banilor și numeroase forme ale traficului, cea mai întâlnită fiind traficul de droguri⁴.

Există criminalitate organizată transnațională atunci când grupările organizate acționează și în alte state față de cel în care au luat ființă. În anii 1990, când fenomenul criminalității organizate luase o amploare deosebită, penetrând granițele mai multor state, Națiunile Unite au identificat 18 infracțiuni transnaționale cu efecte directe sau indirecte asupra a două sau mai multe state, în aceste categorii fiind incluse și spălarea banilor, actele de terorism, traficul ilicit de arme, infracțiunile informatice etc.⁵.

Fenomenul spălării banilor are o influență majoră asupra recrudescenței crimei organizate⁶, iar combaterea sa este unul dintre

¹ Georgeta Valeria Sabău, *Traficul și consumul ilicit de droguri și precursori. Combaterea traficului și consumului ilicit de droguri și precursori prin mijloace de drept penal*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 342.

² Jay Albanese, Dilip Das, Arvind Verma, *Organized crime: world perspectives*, Ed. Prentice Hall, 2003, p. 23.

³ Ron Hanser et al., *International Organized Crime and Its Impact on U.S. National Security*, In Frank Shanty, Patit Paban Mishra, *Organized crime: from trafficking to terrorism*, vol. 1, ABC-CLIO, California, 2008, p. 125.

⁴ Mangai Natarajan, *International crime and Justice*, Cambridge University Press, New York, 2010, p. 107.

⁵ Jay Albanese, *Organized Crime in Our Times*, Elsevier Publishing, Burlington, USA, 2010, p. 211.

⁶ Alan Wright, *Organised crime*, Willan Publishing, 2006, p. 68.

mijloacele eficiente ale prevenirii celorlalte forme de activitate criminală¹.

Corupția facilitează spălarea banilor, fiind o activitate infracțională care implică un ansamblu de procese de schimburi ilegale, cum sunt: traficul de influență, favoritismul, clientelismul, care urmărește crearea unei aparențe de legalitate de necontestat.

Punând în lumină cele două fenomene antisociale, autorii Chaikin și Sharman afirmă: *Corupția este cel mai mare obstacol în calea dezvoltării, în timp ce spălarea banilor este inima tuturor infracțiunilor generatoare de profit*².

Spre exemplificare, menționăm următorul caz de spălare a produselor faptelor de corupție, semnalat în experiența României³:

Cetățenii A și B vând societății Y acțiuni ale societății X. Suma totală a tranzacției a depășit cu peste 40 de ori mai mult suma reală a pieței. După câteva zile, cele două persoane fizice au cumpărat un număr de acțiuni, dar, de data aceasta, la prețul pieței, de 40 ori inferior față de prețul tranzacției suspecte. Astfel, A și B persoane fizice și-au păstrat calitatea inițială de acționari ai companiei X, profitul total înregistrat fiind de 215.000 euro. La acea dată, cele două persoane fizice aveau calitatea de funcționari publici în cadrul unei instituții de stat.

Este dovedit faptul că profitul colosal înregistrat de acestea a provenit din fapte de corupție, reprezentând contravaloarea serviciilor prestate de cei doi funcționari publici pentru reprezentanții societății Y.

O parte din profitul realizat cei doi funcționari publici l-au investit pe piața de capital, au cumpărat, cumpărând acțiunile deținute înainte de efectuarea tranzacției, au constituit depozite bancare și restul de bani au fost investiți în proprietăți imobiliare.

Funcționarii publici și alte categorii de persoane investesc sumele de bani pretinse și primite în bunuri imobiliare, obiecte de lux, opere de artă, metale prețioase etc.

Este cunoscut faptul că, foarte multe persoane străine și române achiziționează, într-un interval de timp scurt, imobile, terenuri în zonele

¹ Joseph Myers, Acting Deputy Assistant Secretary, Enforcement Policy, U.S. Department of the Treasury, *International Standards and Cooperation in the Fight against Money Laundering*, Journal – Economic Perspectives, DIANE Publishing, May 2001, p. 9.

² David Chaikin, Jason Campbell Sharman, *Corruption and money laundering: a symbiotic relationship*, Palgrave Macmillan, 2009, p. 1.

³ ONPCSB, *Manual de instruire privind combaterea spălării banilor și finanțării actelor de terorism*, Ed. C.N. „Imprimeria Națională” S.A., București, 2010, p. 78.

turistice și de agrement, hoteluri, stații de benzină, cazinouri și cluburi de noapte, majoritatea fondurilor investite în acestea provenind din activități infracționale.

Primul document internațional care a incriminat spălarea produselor corupției este **Convenția** privind spălarea **banilor**, depistarea, **sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională**, adoptată la 8 noiembrie 1990, la Strasbourg¹, legătura existentă între corupție și spălarea banilor fiind prezentă în numeroase instrumente juridice internaționale de combatere a corupției².

Legătura spălării banilor cu *actele de terorism* a fost considerată un revers al spălării banilor, respectiv fondurile legale sunt destinate unor finalități ilegale³. Finanțarea terorismului a fost inclusă în scopurile Directivei 2005/60/CE privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor și al finanțării terorismului⁴.

Stratificarea fondurilor cu scopul de a ascunde proveniența lor, evitarea transparenței activității pentru a se sustrage de la aplicarea legii, identificarea și exploatarea statelor care au un cadru legislativ fragil sunt doar câteva dintre aspectele comune întâlnite în activitatea infracțională a teroriștilor și a infractorilor financiari.

Deosebirile majore existente între cele două activități infracționale sunt regăsite în **originea fondurilor** și, în ultima fază, cea a **integrării fondurilor**. Astfel, în cazul spălării banilor, sursa fondurilor este o infracțiune, pe când în cazul finanțării actelor de terorism, sursa fondurilor poate fi atât legală (de ex. organizațiile neguvernamentale,

¹ Această Convenție a fost înlocuită prin adoptarea *Convenției Consiliului Europei privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională și finanțarea terorismului*, la 16 mai 2005 la Varșovia și intrată în vigoare la 1 mai 2008.

² Convenția privitoare la protecția intereselor financiare ale Comunităților Europene adoptată la 26 iulie 1995, Convenția privitoare la lupta împotriva corupției vizând funcționarii Comunităților Europene sau funcționarii statelor membre ale Uniunii Europene, adoptată de Consiliul Uniunii Europene la 26 mai 1997. România și Bulgaria au aderat la această Convenție la 8 noiembrie 2007; Convenția OCDE privitoare la lupta împotriva corupției agenților publici străini în tranzacțiile comerciale internaționale, adoptată la 21 noiembrie 1997; Convenția penală privind corupția, adoptată la Strasbourg, la 27 ianuarie 1999 și intrată în vigoare la 1 iulie 2002; Convenția civilă privitoare la corupție, adoptată la Strasbourg la 4 noiembrie 1999 și intrată în vigoare la 1 noiembrie 2003.

³ Kersten Armand, *Financing of Terrorism: A Predicate Offence to Money Laundering?*, în Pieth M., *Financing Terrorism*, Kluwer, 2002, p. 49.

⁴ Modificată prin Directiva 2008/20/CE A Parlamentului European și a Consiliului din 11 martie 2008 în ceea ce privește competențele de executare conferite Comisiei.

activități caritabile etc.), cât și ilicită. Sub aspectul integrării fondurilor, în cazul spălării banilor aceasta presupune legalizarea comparativ cu finanțarea terorismului, caz în care integrarea fondurilor implică finanțarea actelor de terorism¹.

Atacurile teroriste din SUA, din 9 septembrie 2001, au demonstrat imposibilitatea distrugerii finanțării terorismului fără efortul global în vederea combaterii spălării banilor.

Infrațiunea de spălare a banilor are un statut unic datorat faptului că, spre deosebire de infrațiunile generatoare de bani murdari, cum sunt, de exemplu, traficul de droguri, traficul de persoane, traficul cu aur, pietre prețioase, depozitarea ilegală a deșeurilor toxice, extorcarea de bunuri sau fonduri etc., spălarea banilor constă într-o serie de acțiuni specifice care, privite individual, aparent nu prezintă pericol social, dar în ansamblu reprezintă o operațiune de ascundere a veniturilor de proveniență ilicită.

Cea mai cunoscută sursă de bani murdari este traficul de droguri, infrațiune care generează, la nivel planetar, profituri de miliarde de dolari care dispar dintr-un loc și reapar multiplicat și cu aparență de legalitate în alte țări prin operațiuni financiare și comerciale ilicite.

Spălarea banilor, datorită faptului că este o infrațiune care nu implică întotdeauna victime identificabile și deoarece nu sunt înregistrate plângeri pentru această infrațiune, este greu a fi descoperită. O operațiune foarte bine pusă la punct în materie de spălare a banilor este foarte greu de investigat, mai ales când circuitele utilizate se extind peste granițele țării².

Caracteristic celor implicați în săvârșirea spălării banilor este faptul că sunt buni profesioniști, în cele mai multe cazuri fiind bancheri, avocați, economiști, oameni care cunosc legea și posibilitățile de a o eluda.

O activitate preventivă eficientă în materia spălării banilor se poate realiza în momentul în care infractorii dețin încă mari sume de bani cash pe care încearcă să le schimbe în bancnote de valoare mai mare sau alte instrumente monetare ori să le plaseze sub orice mod în conturi bancare³.

¹ Wesley Anderson, *Disrupting Threat Finances: Utilization of Financial Information to Disrupt Terrorist Organizations in the Twenty-First Century*, DIANE Publishing, PA, USA, 2010, p. 27.

² Gheorghe Mocuța, *Criminalitatea organizată și spălarea banilor*, Ed. Orfeu 2000, București, 2008, p. 183.

³ John Madinger, *Money Laundering, A Guid for Criminal Investigators*, Ed. Tazlor & Francis, 2006, p. 37.

În legislația României incriminarea spălării banilor care provin din activitățile de crimă organizată, din faptele de corupție, precum și din activitățile de terorism are caracter de noutate, crearea unui cadru legislativ de combatere și prevenire a acestor activități infracționale fiind realizată, pentru domeniul corupției, prin **Legea nr. 78/2000** privind prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție¹, pentru domeniul criminalității organizate prin intrarea în vigoare a **Legii nr. 39/2003** privind prevenirea și combaterea criminalității organizate², iar pentru fenomenul finanțării actelor de terorism prin adoptarea **Legii nr. 656/2002** pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism³.

Pornind de la soluțiile complexe necesare luptei împotriva criminalității organizate, a corupției și a faptelor de terorism, măsurile de contracarare a spălării banilor constituie una dintre direcțiile de acțiune în acest sens.

Natura infracțiunii de spălare a banilor nu permite realizarea unor statistici exacte privitoare la cifra spălării banilor la nivel global. În 2008, Fondul Monetar Internațional estimase valoarea sumelor spălate anual în SUA între 3-5% din produsul intern brut. Utilizând cifrele PIB-ului date de Banca Mondială reiese că aceasta reprezintă între 1000 – 3000 miliarde de USD, ceea ce echivalează cu PIB-ul Franței, țară clasată pe locul cinci în rândul statelor cu cea mai puternică economie⁴.

Criminalitatea economică organizată⁵ cunoaște o amploare deosebită, impunându-se ca statele să colaboreze în vederea identificării lichidităților prin realizarea de controale interbancare la nivel

¹ Publicată în M. Of. nr. 219 din 18 mai 2000, modificată prin Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, publicată în M. Of. nr. 279 din 21 aprilie 2003.

² Publicată în M. Of. nr. 50 din 29 ianuarie 2003.

³ Publicată în M. Of. nr. 204 din 12 decembrie 2002, modificată și completată prin O.U.G. nr. 53/2008 privind modificarea și completarea Legii nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism, publicată în M. Of. nr. 333 din 30 aprilie 2008, precum și de O.U.G. nr. 26/2010 pentru modificarea și completarea O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului și a altor acte normative, publicată în M. Of. nr. 208 din 1 aprilie 2010.

⁴ Pieter Van Den Akker, *Money Laundering. A Global Problem*, În RSM Outlook Magazine, Erasmus University, 2010, p. 10.

⁵ Costică Voicu, *Banii murdari și crima organizată*, Ed. Artprint, București, 1995, p. 334.